

Ger Verrips gets his gun

De maandelijkse keuze uit de oogst aan (auto)biografica.

Deze keer: de ernstige Ger Verrips over Karel van het Reve. Door Hans Renders

DENKBEELDEN UIT EEN

DUBBELLEVEN

BIOGRAFIE VAN KAREL VAN HET

REVE

DOOR GER VERRIPS

DE ARBEIDERSPERS, 472 P., € 32,-

Karel van het Reve heeft het verhaal verteld over een hoogleraar Slavische talen die zijn assistente op de universiteit de etiketten liet plakken op een nieuw verworven partij wijn. Toen Van het Reve aan die hoogleraar vroeg of dat wel in de haak was dat die door de overheid betaalde medewerkster dit soort privéklusjes zat uit te voeren, luidde het antwoord: 'Weet je wat pas echt schandalig zou zijn, als ik met mijn hoge salaris dat zelf zou gaan zitten doen in werktijd.' De biografie van Ger Verrips is een ernstig boek waarin bovenstaande flauwiteiten ontbreken.

Verrips zegt in zijn voorwoord dat hij niet de ambitie heeft gehad 'het volledig werk van Karel van het Reve kort weer te geven of samen te vatten'. Dat klinkt hoopvol, want welke biograaf heeft een dergelijke ambitie wél? Ook wil hij zich niet overgeven aan 'een volledige opsomming van wat van de hand van Karel van het Reve is verschenen'. Heel goed, want aan de bibliografie wordt gewerkt. 'Er zijn door de Stichting Karel van het Reve voorbereidingen getroffen voor een kritische leeseditie van de *Verzamelde werken*. Het is te hopen dat de benodigde financiële middelen spoedig beschikbaar komen voor wat een van de belangrijkste bijdragen aan het wetenschappelijk onderzoek van de Nederlandse en Slavische literatuur zou kunnen worden.' Je hoort vaker beweren dat het werk van Karel van het Reve wetenschappelijk heruitgegeven moet worden. Waarom eigenlijk? Bijna alle titels zijn nog gewoon in de winkel te koop. Kan er geen wetenschappelijk onderzoek naar zijn literaire kwali-

teiten gedaan worden in een editie zoals die door Van het Reve zelf is verzorgd? En wat is trouwens een 'kritische leeseditie'?

Aan het persoonlijk leven van Karel van het Reve, aan zijn ingewikkelde verhouding met zijn beroemde broer Gerard bijvoorbeeld, geeft Verrips ook al niet te veel aandacht. Iedereen heeft het recht op zijn eigen Karel, maar deze biograaf gaat daarin wel erg ver. Waar is de onverstoorbare Karel van het Reve die ons uitlegde waarom er in het Oostblok nooit filmrolletjes te koop waren en Russische gloeilampen langer zouden moeten branden dan die van Philips? 'Wat Karel van het Reves denkbeelden en polemieken betreft wordt de aandacht gericht op wat naar mijn inzicht de kern vormde van de opvattingen van Van het Reve en de reacties erop.' Een van die polemieken die Verrips tot de kern rekent, is die over Van het Reves stelling dat literatuurwetenschap niet bestaat, uitgewerkt in zijn Huizinga-lezing uit 1978. Alsof Verrips ons nog eens wil laten zien hoe literatuurwetenschap werkt waar Van het Reve zo de draak mee stak, komt er een retorische truc van de biograaf waar zelfs editeurs van een 'kritische leeseditie' voor

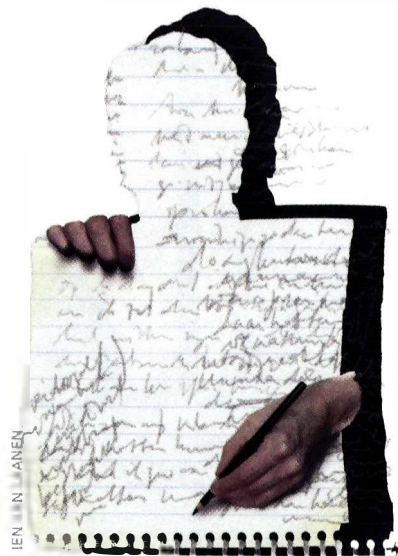
Iedereen heeft het recht op zijn eigen Karel, maar deze biograaf gaat daarin wel erg ver

zouden terugschrikken: 'En ook thans, op meer afstand in de tijd, domineert onder docenten in de letterenfaculteiten de opvatting dat Van het Reve de plank missloeg en te fors uitpakte op punten waar hij te weinig van op de hoogte was.' Dat is opzienbarend: die Huizinga-lezing dreunt nog steeds na maar tegelijkertijd domineert er een opvatting over misgeslagen planken. Verrips zal het wel uitgezocht hebben, denk je dan. En jawel: 'Na de mening van enkele slavisten onder hen daarover te hebben gepeild, kan men hun oordeel over de opstelling van Karel van het Reve aldus samenvatten: "Zijn probleem was altijd: waarom is iets mooi en wat is het verschil tussen een

meesterwerk en een pulpverhaal en dan wist hij duidelijk te maken dat uit die theorieën volgde dat er geen verschil meer was tussen een meesterwerk en een pulpverhaal. Maar die discussie is literatuurwetenschap!" Die oliedomme Karel. Zat hij zijn hele leven tussen slavisten, leidde ze zelfs op maar vergat deze anonieme vertegenwoordigers van de Nederlandse literatuur te vragen wat een meesterwerk was. 'Op zich was zijn aanval op die publicaties inder tijd verfrissend, maar hij had dat kunnen doen binnen de kaders van de literatuurwetenschap.'

In het kader van een biografie was het toch aardig geweest als Verrips had uitgezocht op welke heuse moordzaak Van het Reves detective *Twee minuten stilte* is gebaseerd of als hij iets had gezegd over zijn vriendschap met Geert van Oorschoot en zijn onvolprezen bemoeienis met de Russische Bibliotheek? Hij heeft het maar over Van het Reves 'mogelijk ironisch bedoelde' opmerkingen, maar als er dan eens een ironische opmerking is, dan ziet de biograaf het niet. Op het achterplaat van *Marius wil niet in Joegoslavië wonen* zette Reve bijvoorbeeld een citaat van Jacques Gans uit *De Telegraaf*: 'Niet voor niets noemde het zogenaamd "vooruitstrevende", maar in werkelijkheid door Peking en Moskou gesubsidieerde *Vrij Nederland* Van het Reve een "fascist".' Waarom is Verrips er niet achter gekomen dat die hele omslagtekst fake was?

Misschien heeft Karel van het Reve een domme opvatting geventileerd over de actie die Nederlandse schrijvers in 1962 organiseerden om hun inkomenspositie te verbeteren. Maar je voelt aan alles dat hier een persoonlijke vete wordt uitgevochten. Ger gets his gun: 'Het minst wat men van de bemoeienis van Van het Reve in het begin van de jaren zestig kan zeggen, is dat hij zich vergaloppeerde.' Hoe kan 'men' dat zeggen? Waarop is dat gebaseerd? Het achteraf argumenteren tegenover een dode doet afbreuk aan de interessantere hoofdstukken in deze biografie. Over Karels jeugd, zijn enthousiasme voor de kindertoneelgroep De Vrolijke Brigade en de hele

TIEN IN JAREN

communistiche omgeving die het decor van Karels jeugd was. Verrips heeft de jeugddagboeken en een autobiografie uit de hongerwinter mogen inzien. Hij weet met dit materiaal een overtuigend portret van de jonge Reve neer te zetten. Over de kleine broer Gerard komt hij zelfs met een primeur: een zedenzaak waar Gerard als slachtoffer terecht kwam door de politie van Amsterdam ondervraagd werd. En het verhaal over de arrestatie tijdens de oorlog van Gerard en Karel als zoons van een bekende communist is zelfs amusant en spannend tegelijk verteld.

Karel van het Reve was in 1967 een jaar correspondent voor *Het Parool* in Moskou. Verrips maakt met veel gevoel voor sprekende details duidelijk hoe belangrijk Van het Reves hulp aan de dissidentenbeweging aldaar is geweest. Na zijn terugkomst in Amsterdam hebben Van het Reve en zijn vrouw Jozien zich onvermoeibaar ingezet voor de uitgave van verboden Russische schrijvers en daarvoor de Alexander Herzenstichting in het leven geroepen.

Van het Reve wist wel hoezeer je voor je nagedachtenis afhankelijk bent van anderen. Bij de familie Van het Reve kwam in de jaren dertig een Kominintern-agent over de vloer, Karl genaamd, een Duitser. 'Het was een aardige man. Hij sprak altijd heel zachtjes, en rookte Egyptische sigaretten. Hij is tijdens de oorlog in Duitsland gearresteerd en onthoofd. Af en toe denk ik aan hem. Wie zal als ik dood ben aan hem denken?'

LN